

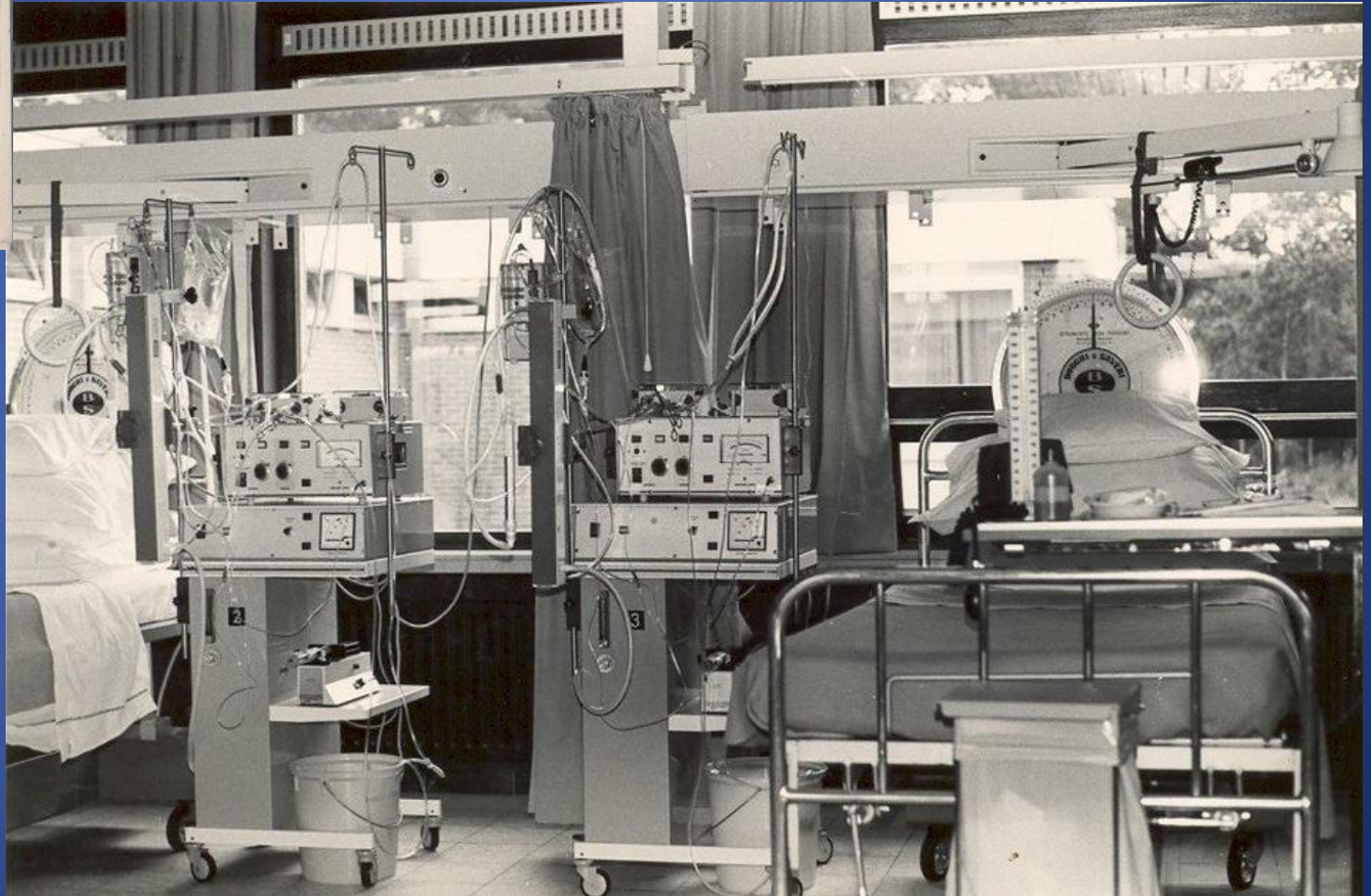
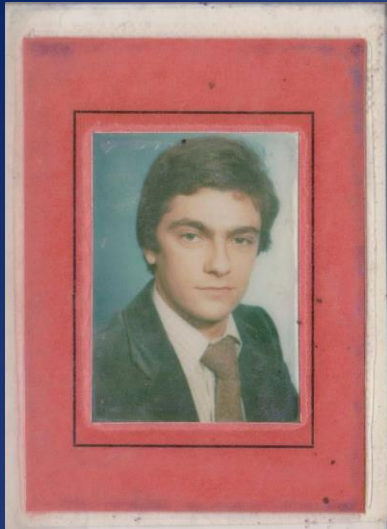
**14^e Vlaamse Nefrologiedag
14 Maart 2023**

Func tiedifferentiatie in de Vlaamse dialysecentra

**Philippe Duym
AZ Maria Middelaes Gent**

“Er was eens...

een verhaal over dialysebestaffing”

Bron: Gazet van Antwerpen

Historische evolutie

– De praktijk in the eighties:

- Bestaffingsnorm: 1 VPK / 400 dialyses
- Grote diversiteit in diploma's
- Minder deeltijdse contracten
- Geen thematisch verlof (Tijdskrediet, ouderschapsverlof)
- Geen 45+ regeling
- Geen Mobiele Equipe regeling
- Organisatie v/d zorg (taakverpleging)
- Extra bestaffing voor onderzoek en projecten
- Logistieke, administratieve, technische ondersteuning

Historische evolutie

– Wetgeving:

- Bescherming gezondheidszorgberoepen:
  - K.B. 78 dd. 10 november 1967 → verschillende herzieningen
  - K.B. met de lijst van verpleegkundige handelingen
  - K.B. met de lijst van zorgkundige handelingen
  - K.B. aangepaste lijst zorgkundige-Plus (01/09/2019)
- Werking ziekenhuizen (erkenning dialysecentra):
  - K.B. 4 april 1991
  - K.B. 27 november 1996 → nog steeds van toepassing
  - Decreten (Priming EC)

Historische evolutie

– Evolutie op de werkvloer:

- Veranderende zorgvraag
- Technologische evolutie/ digitalisering
- Kostenbewustzijn
- Aandacht voor kwaliteitsvolle zorg
- Toenemende schaarste aan verpleegkundigen:
  - Uitstroom (verloning, extra legale voordelen)
  - Verminderde prestaties (deeltijds werk, thematisch verlof,...)
  - Verlenging studieduur Bacheloropleiding/ Masteropleidingen
  - Beroepsmoeheid (ziekteverzuim, Burn-out)
  - Overheidssteun $\neq$ MTD

Historische evolutie

– Nood aan meetinstrumenten:

ORPADT zorgzwaarte & werklust
ORPADT enquête Vlaanderen

- Complexe & diverse organisatie
- Variabele inzet “Human resources”
  - Interpretatie “bestaffingsnorm 1/500”
  - Interpretatie begrip “medewerker”
  - Personeelsbegroting/ Bestaffing
  - Integratie expertfuncties
  - Ondersteunende medewerkers
  - Inzet “Ad Hoc” → vrijwilligers, ...

Toekomstgericht denken

- Taakuitzuivering
- Logistieke ondersteuning
- Functiedifferentiatie
- Patient empowerment
- Ervaringsdeskundigen
- Efficiënte bestaffing

<https://www.zorgneticuro.be/sites/default/files/2011%20Cahier%20Functiedifferentiatie.pdf>

Taakuitzuivering & logistieke ondersteuning

Behoeftelogistieke ondersteuning in dialysecentra?

Bron: ORPADT enquête 2018

ORPADT bevraging September 2020

- Ondersteunende functies:
alle disciplines zonder verpleegkundigen

Voogdijcentrum

type	gemiddeld	totaal	ingevuld
sociaal_werker	0.9	22.07	25
voeding	0.6	15.13	25
zorgkundige	1.2	26.65	22
logistiek	2.0	50.58	25
administratie	1.5	36.44	24
technisch	3.1	76.40	25
psycholoog	0.1	2.30	24

VTE

VTE

Centra

CAD

type	gemiddeld	totaal	ingevuld
sociaal_werker	0.1	4.31	32
voeding	0.1	3.36	33
zorgkundige	0.3	9.83	30
logistiek	0.4	12.92	30
administratie	0.2	7.50	31
technisch	0.6	19.40	30
psycholoog	0.0	0.10	31

VTE

VTE

Centra

Bron: ORPADT enquête 2018

– ORPADT bevraging September 2020

- Respons: 100% (27 Vlaamse voogdijcentra)
- Centra met medewerkers in actieve dienst:
  - Logistieke medewerkers: 19/ 27 centra
  - Zorgkundigen: 11/ 27 centra
- Voltijds equivalenten/ totale bestaffing:
  - Logistieke medewerkers: $48,3 / 1111,08 = 4,35\%$
  - Zorgkundigen: $34,1 / 1111,08$ VTE = $3,07\%$
  - Totaal: $82,4$ VTE = $7,42\%$

– Waar is ondersteuning mogelijk ?

- Afdelingsgebonden taak (logistiek, zorgkundige)

Taak	Logistiek	Zorgkundige
CONNECTIE DIALYSECONCENTRATEN	X	X
OPSTART DIALYSETOESTEL	X	X
OPBOUW BLOEDLIJNEN	X	X
VERWIJDEREN BLOEDLIJNEN	XX	XX
ACTIVATIE DESINFECTIE DIALYSAATCIRCUIT	X	X
WISSELEN DIALYSAATFILTERS	X	X
UITWENDIGE DESINFECTIE DIALYSETOESTEL	XX	XX
UITWENDIGE DESINFECTIE RANDAPPARATUUR, RO	XX	XX
TOEZICHT DIENSTVOORRAAD (Kasten, boodschappen, ...)	XX	XX
TOEZICHT MEDICATIEVOORRAAD (toezicht, afhalen apotheek, ...)	X	X
HULP ADMINISTRATIE	X	X

– Waar is ondersteuning mogelijk ?

- Patiëntgebonden taken (logistiek, zorgkundige)

Taak	Logistiek	Zorgkundige
OBSERVATIE ADL	X	X
HYGIENISCHE ZORG BIJ PATIËNTEN MET DYSFUNCTIE ADL	X	X
OBSERVATIE VOCHTINNAME	XX	X
HULP BIJ INNAME VOCHT EN VOEDING (UITZ. SLIKSTOORNISSEN)	XX	XX
HULP BIJ TOEDIENING MEDICATIE (ORAAL)	X	X
HULP BIJ TOEDIENING MEDICATIE (RECTAAL)	0	0
HULP BIJ TOEDIENING MEDICATIE (OOGDRUPPELS)	X	0
HULP BIJ TOEDIENING MEDICATIE (OORDRUPPELS)	X	0
HULP BIJ TOEDIENING MEDICATIE (PERCUTAAN)	0	0
HULP BIJ TOEDIENING MEDICATIE (SUBCUTAAN GEFRACHT. HEP)	0	0
PSYCHISCHE BIJSTAND IN MOEILIJKE MOMENTEN	XX	X
PATIËNTENVERVOER	XXX	XX

– Waar is ondersteuning mogelijk ?

- Patiëntgebonden taken (logistiek, zorgkundige)

Taak	Logistiek	Zorgkundige
WEGEN (STABALANS)	XX	XX
WEGEN (ZITBALANS)	XX	XX
WEGEN (ROLSTOELWEEGSCHAAL)	XX	XX
WEGEN (ACTIEVE TILLIFT)	X	X
WEGEN (PASSIEVE TILLIFT)	X	X
WEGEN (PLAFONDLIFT)	X	X
INSTALLATIE PATIËNT (ZONDER HULPMIDDELEN)	XXX	XX
INSTALLATIE PATIËNT (ACTIEVE TILLIFT)	X	X
INSTALLATIE PATIËNT (PASSIEVE TILLIFT)	X	X
INSTALLATIE PATIËNT (PLAFONDLIFT)	X	X
PARAMETERCONTROLE: TEMPERATUUR	XX	XX
PARAMETERCONTROLE: POLSSLAG	0	X

– Waar is ondersteuning mogelijk ?

- Patiëntgebonden taken (logistiek, zorgkundige)

Taak	Logistiek	Zorgkundige
COVID-TRIAGE (BEVRAGING SUGGESTIEVE SYMPTOMEN)	XX	XX
PREVENTIE VAN LICHAMELIJKE LETSELS	X	X
PREVENTIE VAN INFECTIES	X	X
PREVENTIE VAN DECUBITUS	X	X
HULP BIJ WONDZORG	0	X
VERWIJDEREN, HERAANBRENGEN KOUSEN VENEUZE AANDOENINGEN	0	X
OBSERVATIE BLAASSONDE	0	X
VERWIJDEREN FAECALOMEN	0	0
STOMAZORG	0	X
HULP BIJ STAALNAME VAN NIET STERIELE STALEN	X	X
GLYCEMIECONTROLE VIA CAPP. STAAL (KLASSIEK GLYCEMIETOESTEL)	0	0
GLYCEMIECONTROLE VIA CAPP. STAAL (ACCU-CHECK)	0	0

– Waar is ondersteuning mogelijk ?

- Suggesties: (logistiek, zorgkundige)

Taak	Logistiek	Zorgkundige
MAALTIJDBEDELING		
OPMAAK EN ONDERHOUD BEDDEN , ZETELS		
ONDERHOUD ZORGKARREN, MATERIAALWAGENS		
DIALYSEMATERIAAL KLAARLEGGEN		
KLAARZETTEN BLOEDAFNAMES		
CONTROLE REA MATERIAAL		
KWALITEITSMETING		
VOETSCREENING		
ACTIVATIE DESINFECTIE MOBIELE RO		
PATIENTEN IDENTIFICATIE		

Functiedifferentiatie

Samenstelling multidisciplinair nefrologisch team?

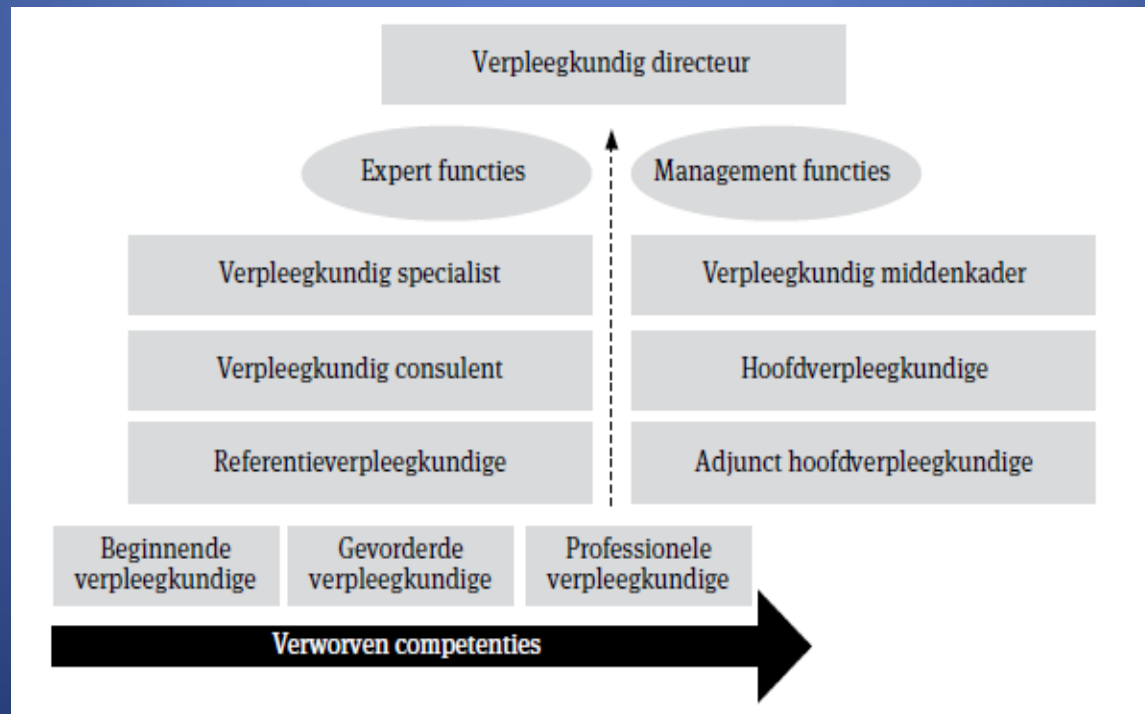

Bron: ORPADT enquête 2018

– Functiedifferentiatie:

- Beschikbare mensen naargelang hun **niveau**, ambities en verwachtingen een **aangepaste beroepsuitoefening** geven.
- Verpleegkundigen op basis van hun **competenties** op de **juiste plaats**, met de **juiste opdracht** inzetten.
- Streven naar **efficiëntie** met oog op **veilige, kwaliteitsvolle zorg**.

– Basisfuncties: Dialyseverpleegkundige

Voogdijcentrum

type	gemiddeld	totaal	ingevuld
basiscursus	14.2	312.00	22
opleiding	7.3	174.55	24

VTE VTE Centra

CAD

type	gemiddeld	totaal	ingevuld
basiscursus	4.2	130.20	31
opleiding	2.0	63.35	31

VTE VTE Centra

Discipline aantrekkelijk maken:

- Goede opleiding (basisfuncties, expertfuncties) :
  - Basiscursus dialyse, navorming nefrologische verpleging
  - Grensoverschrijdende symposia & congressen
- Goede informatiekanalen (website, webinars)
- Veelzijdige & afwisselende jobinhoud
- Correcte waardering & verloning (basisfuncties, expertfuncties)

– Expertfuncties:

– Referentieverpleegkundige:

- Werkt met een specifieke expertise op de afdeling
- Geen vrijstelling voor de functie
- Spilfiguur in de communicatie
- Gevorderde tot professionele verpleegkundige

Algemeen historische gegroeid:

- Wondzorg
- Ziekenhuishygiëne
- Diabetes
- Geriatrie
- Manutentie
- Pijn
- Palliatief beleid

Specifiek nefrologisch:

- Vaatacces
- EPO
- Predialyse
- Peritoneale dialyse
- Fietsen aan dialyse

– Expertfuncties:

Voogdijcentrum

multidisciplinair team Voogdij

type	ja	ad_hoc	nee
Wondzorg	23	1	1
PeritonealeDialyse	23	0	1
VascularAccess3	21	0	4
InfectieregistratieEnbeleid2	19	2	4
Diabeteseducatie	19	0	4
PalliatieEnLevenseinde	14	5	4
Pijnbestrijding	14	5	6
OpmakenEnToetsenVanProcedures	14	4	6
VeiligheidOpHetWerkvoorPersoneel	9	3	11
Epoeverpleegkundigen	8	1	15
Geriatric	4	3	15
StimulatieVanWandelenEnFietsen	2	3	19

CAD

multidisciplinair team CAD

type	ja	ad_hoc	nee
VascularAccess3	22	0	7
Wondzorg	21	0	9
InfectieregistratieEnbeleid2	17	0	10
PeritonealeDialyse	17	0	11
Diabeteseducatie	15	1	11
OpmakenEnToetsenVanProcedures	11	0	16
PalliatieEnLevenseinde	10	1	18
Pijnbestrijding	10	0	18
VeiligheidOpHetWerkvoorPersoneel	9	0	18
Epoeverpleegkundigen	7	0	19
Geriatric	4	1	22
StimulatieVanWandelenEnFietsen	0	0	25

– Predialyseverpleegkundigen:

Voogdijcentra: 85%

CAD: 53%

– Pretransplantverpleegkundigen: niet bevroegd

– Studie verpleegkundigen: niet bevroegd

– Expertfuncties:

– Verpleegkundig consulent:

- Werkt op organisatieniveau
- Vrijstelling voor de functie
- Spilfiguur tussen referentieverpleegkundigen
- Professionele Bachelor met aanvullende opleidingen

Algemeen historische gegroeid:

- Wondzorg
- Diabetes
- Neuro
- Pijn
- Uro
- Stoma

Specifiek nefrologisch:

– Expertfuncties:

– Verpleegkundig specialist:

- Werkt op organisatieniveau
- Gericht op doelgroep (nefrologie), therapievorm (gedragstherapie) of domein (ziekenhuishygiëne)
- Research
- Klinisch leidinggeven & doceren
- Kwaliteitsmanagement
- Professionele Master met aanvullende opleidingen van minimaal postgraduaatniveau

Algemeen historische gegroeid:

- Wondzorg
- Pijn
- Geestelijke gezondheidszorg
- Interne liaison geriatrie

Specifiek nefrologisch:

- X
- XX
- XXX

– Expertfuncties:

Voogdijcentrum

type	gemiddeld	totaal	ingevuld
hemo	32.4	809.58	25
thuis	2.2	55.08	25
consultatie	1.6	36.51	23
referentie	8.0	175.90	22
specialist	0.6	14.70	23

VTE VTE Centra

CAD

type	gemiddeld	totaal	ingevuld
hemo	17.8	694.21	39
thuis	0.3	10.01	30
consultatie	0.2	4.78	31
referentie	0.7	22.33	31
specialist	0.0	0.00	31

VTE VTE Centra

– Opmerking: Verpleegkundig consulent ≠ consultatie

– Managementfuncties:

Voogdijcentrum

type	gemiddeld	totaal	ingevuld
hoofd	1.0	27.00	26
adjunct	1.2	29.15	25
unit	0.9	23.30	25
totaal	3.0	78.45	26

VTE VTE Centra

CAD

type	gemiddeld	totaal	ingevuld
hoofd	0.5	15.85	35
adjunct	0.7	22.15	34
unit	0.2	7.50	34
totaal	1.0	45.50	45

VTE VTE Centra

– Opmerking: Definitie “unitverantwoordelijke” ?

– Randbedenkingen:

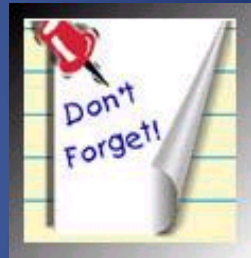
- Grote variatie tussen de verschillende centra
- Onvoldoende éénduidigheid:
  - Expertfuncties (consulent, specialist) :
    - » In de ziekenhuizen
    - » In de ORPADT enquête
  - Managementfuncties (unitverantwoordelijke) :
    - » In de ORPADT enquête
- Aanvullend, specifiek onderzoek is nodig:
  - Verduidelijking omtrent functies
  - Behoeftedonderzoek naar consulenten, specialisten

– Randbedenkingen:

- Substantiële behoefte aan ondersteuning:
  - Veel randactiviteiten
  - Zware logistieke processen
  - Complexe organisatie (risicoafdeling)
- Ondersteuning verlicht de werkdruk en heeft invloed op “welzijn” van de medewerkers
- (Post)Covid:
  - Takenpakket in vraag gesteld
  - Management in vraag gesteld
  - Verpleegkundige bestaffing onder druk

– Randbedenkingen:

- De functieclassificatie (IFIC) + verloning heeft aangezet tot “bewuster” gebruik van functies
- Zorgberoepen zijn gereguleerd
- Verpleegkundige & zorgkundige taken zijn gereguleerd
- Opleiding is gereguleerd
- Taken mogen niet gewijzigd worden zonder aanpassing van het wettelijk kader

Welke verpleegkundige taken mag een zorgkundige uitvoeren?

1. Observeren en signaleren van veranderingen bij de patiënt/bewoner op fysiek, psychisch en sociaal vlak binnen de context van de activiteiten van het dagelijks leven (ADL).
2. De patiënt/bewoner en zijn familie informeren en adviseren conform het zorgplan, voor wat betreft de toegestane technische verstrekkingen
3. De patiënt/bewoner en zijn omgeving bijstaan in moeilijke momenten
4. Mondzorg
5. Verwijderen en heraanbrengen van kousen ter preventie en/of behandeling van veneuze aandoeningen, met uitsluiting van compressietherapie met elastische verbanden
6. Problemen met de blaassonde signaleren
7. Een geheelde stoma verzorgen, zonder dat wondzorg noodzakelijk is
8. De orale vochtinname van de patiënt/bewoner bewaken en problemen signaleren.
9. De patiënt/bewoner helpen bij inname van geneesmiddelen via orale weg, nadat het geneesmiddel door middel van een distributiesysteem door een verpleegkundige of een apotheker werd klaargezet en gepersonaliseerd
10. De vocht- en voedseltoediening bij een patiënt/bewoner langs orale weg helpen verrichten
11. De patiënt/bewoner in een functionele houding brengen met technische hulpmiddelen en het toezicht hierop, conform het zorgplan
12. Hygiënische verzorging van patiënt: resident met een disfunctie van de ADL, conform het zorgplan
13. Vervoer van patiënt/bewoner, conform het zorgplan
14. Maatregelen toepassen om lichamelijke letsels te voorkomen, conform het zorgplan
15. Maatregelen toepassen om infecties te voorkomen, conform het zorgplan
16. Maatregelen toepassing om decubitusletsels te voorkomen, conform het zorgplan
17. De polsslag en de lichaamstemperatuur meten en meedelen van de resultaten
18. De patiënt/bewoner helpen bij niet-steriele afname van excreties en secreties
19. Meting van de parameters behorende tot de verschillende biologische functiestelsels, met inbegrip van de glycemiemeting door capillaire bloedafname. De zorgkundige moet de resultaten van deze metingen tijdig en accuraat rapporteren aan de verpleegkundige.
20. Toediening van medicatie, met uitsluiting van verdovende middelen, die voorbereid is door de verpleegkundige of de apotheker langs volgende toedieningswegen:
  1. Oraal (inbegrepen inhalatie)
  2. Rectaal
  3. Oogindruppeling
  4. Percutaan
  5. Subcutaan: enkel voor wat betreft de subcutane toediening van gefractioneerde heparine
21. Voeding en vochttoediening langs orale weg.
22. Manuele verwijdering van faecalomen
23. Het verwijderen en heraanbrengen van verbanden en van kousen ter preventie en/of behandeling van veneuze aandoeningen.

– Goed nieuws uit analyse bevraging 2020... Toegelaten door zorgkundige Plus

Taak
TEST ACCUCHECK
WEGEN (STABALANS)
WEGEN (ZITBALANS)
WEGEN (ROLSTOELWEEGSCHAAL)
WEGEN (ACTIEVE TILLIFT)
WEGEN (PASSIEVE TILLIFT)
WEGEN (PLAFONDLIFT)
INSTALLATIE PATIËNT (ZONDER HULPMIDDELEN)
INSTALLATIE PATIËNT (ACTIEVE TILLIFT)
INSTALLATIE PATIËNT (PASSIEVE TILLIFT)
INSTALLATIE PATIËNT (PLAFONDLIFT)
PARAMETERCONTROLE: RR, TEMPERATUUR, POLSSLAG
PATIENTEN IDENTIFICATIE
O ² SAT AANLEGGEN (ZONDER BEDIENING MONITORING)

– Wat mag niet uit analyse bevraging 2020 !!!

Taak	
CONNECTIE DIALYSECONCENTRATEN	valt onder verpleegkundige B2 handeling (zie onder punt 1,6 metabolisme: voorbereiding, uitvoering en toezicht op technieken van hemodialyse en peritoneale dialyse)
OPSTART DIALYSETOESTEL	
OPBOUW BLOEDLIJNEN	
VERWIJDEREN BLOEDLIJNEN	
ACTIVATIE INWENDIGE DESINFECTIE DIALYSETOESTEL	
WISSELEN DIALYSAATFILTERS	
ACTIVATIE INWENDIGE DESINFECTIE MOBIELE RO	
COVID-TRIAGE (BEVRAGING SUGGESTIEVE SYMPTOMEN)	zie art. 46, §1, 1° a (het observeren, het herkennen en het vastleggen van de gezondheidsstatus zowel op psychisch, fysiek als sociaal vlak) en c (het bijdragen aan de medische diagnose door de arts en aan het uitvoeren van de voorgeschreven behandeling) Wet uitoefening gezondheidszorgberoepen:
ONTSMETTEN AV FISTEL VOOR AANPRIKKEN	valt onder verpleegkundige B2 handeling (zie onder punt 1,6 metabolisme: voorbereiding, uitvoering en toezicht op technieken van hemodialyse en peritoneale dialyse)
AFDUWEN AV FISTEL	
ONTSMETTEN AV FISTEL NA VERWIJDEREN DIALYSENAALDEN	

– Stappenplan

- Is er draagvlak in Vlaanderen:
  - om de zorgkundige Plus taken uit te breiden?
  - een nieuw zorgberoep in het leven te roepen → dialyseassistenten (Nederland, VS)?
- Wie zijn de stakeholders:
  - Medische diensthoofden & ziekenhuisdirecties
  - Ziekenhuiskoepels (Zorgnet Icuuro)
  - Beroepsverenigingen
  - Opleidingsinstituten
  - Wetgevende instanties

– Stappenplan

- Patient empowerment:

- Kan de patiënt ingeschakeld worden?

- » Patient empowerment

- » Ervaringsdeskundigen

- » Gebruik van automatisatietools (wegen, RR,...)

- » Connectiviteit met het ziekenhuis

- Kan mantelzorg ingeschakeld worden?

- Kan vrijwilligerswerk ingeschakeld worden?

- Kan pastorale dienst ingeschakeld worden?

– Besluit

Jullie staan voor belangrijke uitdagingen om in de toekomst kwaliteitsvolle patiëntenzorg te garanderen met oog voor alle medewerkers van het multidisciplinair nefrologisch team.

Dank voor uw medewerking en
aandacht.

